

شناسایی ابعاد و شاخص‌های سرمایه اجتماعی در بافت‌های تاریخی و فرسوده شهر^۱

(نمونه مورد مطالعه: محله سیروس)

مصطفی توانا^۲، فرشاد نوریان^۳، مینا صوفی نیستانی^۴

چکیده

سرمایه اجتماعی همواره یکی از ارکان اصلی پایداری اجتماعی و توسعه پایدار در شهر است. سرمایه اجتماعی مفهومی کلان است که دربرگیرنده ابعادی مانند اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و هنجارها است. امروزه مشخص شده که سرمایه اجتماعی عامل بازدارنده بسیار مهمی در بروز جرم و آسیب‌های اجتماعی در محلات شهری است. لذا ارتقاء سطح آن در بافت‌های فرسوده که با معضلات اجتماعی بسیاری دست‌وپنجه نرم می‌کنند بسیار حائز اهمیت است.

هدف اصلی این پژوهش شناسایی شاخص‌های تأثیرگذار بر میزان سرمایه اجتماعی و همچنین عوامل بیرونی مؤثر بر آن است. بدین منظور از روش تحلیل عاملی و ضریب همبستگی پیرسن در نرم‌افزار SPSS برای تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از تعداد ۳۸۴ پرسشنامه و برداشت میدانی از محله سیروس استفاده شده است. نتایج حاصل از تحلیل نشان می‌دهد که از نظر شهروندان ساکن در محله سیروس، عوامل شبکه‌های اجتماعی و اعتماد بیشترین تأثیر را بر سرمایه اجتماعی در این محله دارند. نتایج تحلیل پیرسن نیز نشان می‌دهد که مهاجرت تأثیر منفی و توان اقتصادی تأثیر مثبت بر میزان سرمایه اجتماعی در محله سیروس دارند.

کلمات کلیدی

سرمایه اجتماعی، پایداری اجتماعی، بافت فرسوده، تحلیل عاملی، محله سیروس.

۱- این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد مصطفی توانا در رشته برنامه‌ریزی شهری با عنوان «سنجش رابطه آسیب‌های اجتماعی با عوامل محیطی در بافت‌های پراکنده رو و مرکزی شهر تهران» به راهنمایی جناب آقای دکتر فرشاد نوریان دفاع شده در تاریخ ۱۳۹۲/۱۱/۳۰ در دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران است.
۲- کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران
۳- دکترای شهرسازی، دانشیار دانشکده شهرسازی دانشگاه تهران
۴- کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

mostafa.tavana@ut.ac.ir